

ON CHRÁNÍ PANNU IZRAELSKOU

Dt 22,13-21

kázání z bohoslužby z 22. 6. 2013 – br. Jonczy Roman

Pokoj vám od Boha, Otce našeho a jeho Syna Ježíše Krista.

Dnes bude tento pozdrav velmi důležitý, neboť dnešní text je pro nás neobvykle znepokojující. Možná vás napadne otázka, zda se na takový text dá kázat? Ano, i já jsem si kladl tuto otázku, když jsem nad ním přemýšlel. Dá se vůbec v tomto textu nalézt Hospodin? Myslím si, že ano. Spolu budeme zjišťovat, kde se v našem textu Hospodin skrývá.

Náš text je jedním z Hospodinových zákonů daných jeho lidu při vstupu do zaslíbené země. Deuteronomium představuje sbírku zákonů různého původu. Zákony formulují jakási ochranná pravidla pro život. Avšak tyto zákony mají být dodržovány komunitou Hospodinových vyznavačů, jež žijí v zemi, kterou jim dal Bůh k užívání. Tyto zákony je odlišují od zbytku světa a dávají na vědomí okolním národům, kdo je Izrael a kdo je jeho Pánem a jaký vztah má Hospodin ke svému lidu. Zákony jsou jakýmsi vysvětlením nebo exegezí vztahu Boha k Izraeli, vysvětlují, jak je tento vztah artikulován. Příběh Izraele je příběhem lidu připojeného k Bohu zvláštním smluvním vztahem; tento vztah má své podmínky a požadavky specifikované v právu. Deuteronomistický kodex je v páté knize Mojžíšově zasazen do specifického kontextu: je orámován texty blízkými smluvním formulářům. Vzhledem k tomu, že celá Pátá kniha Mojžíšova má podobu smluvního protokolu, tvoří v něm Deuteronomistický kodex kerygmatický střed této knihy neboli takzvané Jádru smlouvy. Obecná ponaučení smluvních formulářů jsou v Deuteronomistickém kodexu vystředaná řešením konkrétních situací. Jedna z takovýchto situací je i předmětem našeho společného přemýšlení. Mnoho textů Deuteronomia obsahuje, jak se má Hospodinův vyznavač chovat v sociálních interakcích, které mohou nastat v běžném životě. Spolu si projdeme konkrétní situaci, právní případ a jeho řešení a dopady. V našem dnešním textu se jedná se o rozšíření sedmého zákona desatera – nesesmílníš.

Text hovoří o vzniklé právní situaci. Vystupuje zde muž, žena, otec, matka a starší města. Muž si vezme ženu a po svatební noci, když je manželství naplněno, k ní pojme nenávisť. Neuvádí se zde důvody pro takovéto jednání. Ten muž se však zachová tak, že ženu začne pomlouvát a jako záminku si zvolí napadení čistoty ženy. Hebrejščina nám říká: přivede na ni jméno zlé. Tato žena se nemůže takovému obvinění bránit, protože nemá jak dokázat opak těchto slov právě pro konzumaci manželství. Zde nastupuje na scénu otec ženy a její matka. Ti přinášejí důkaz čistoty jejich dcery. Tímto důkazem je prostěradlo anebo svatební šat, který měla nevěsta na sobě při své svatební noci. Pokud je tento důkaz potřísněn krví, pak je jasné, že žena do manželství přišla v neporušeném stavu. Ano v neporušeném stavu, slyšíte správně, neboť to co nastává v našem textu dále, je něco, co my dnes známe jako reklamační řád.

Celá scéna se odehrává v branách města. Brána byla místo spravedlnosti. V branách bylo místo, kde seděli soudci, zpravidla starší a vážení mužové. Zde mělo být dodrženo právo a spravedlnost. Zde také přichází otec a matka, aby předložili jasné důkazy. Je třeba si povšimnout, že celá řeč se odehrává mezi otcem a staršími města. Žena ani její matka, dokonce ani muž, který roznáší pomluvu, zde nemluví. Muž nemá ani šanci na svou obhajobu. Je třeba si uvědomit, že manželství nebylo uzavíráno mezi manželkou a manželem, ale mezi mužem a otcem ženy. On předával svou dceru jejímu manželovi a proto „ručil“ za kvalitu zboží. Proto je to také on, kdo se brání. Avšak nebrání jen sebe, ale také čest své dcery. Tímto jednáním ji ochraňuje před zlovůlí jejího muže. Ten se k ní tedy nemůže chovat, jak by sám chtěl. Mezi ním a jeho ženou ještě stále stojí otec a matka. Rodiče, kteří ještě, v určitých případech, jsou za svou dceru odpovědní. Kdo jiný se za dítě postaví, než jeho vlastní rodič.

A jak se k případu postaví zástupci komunity? Důkaz, který přinese otec, ani nezkoumají, ale vezmou muže a trestají ho. Trest je 100 ks stříbra pro manžela, svou ženu musí vzít zpět a nikdy se s ní nesmí rozejít. Odůvodnění takového trestu je napsán ve verši 19. Protože roznášel zlou pověst o izraelské panně – v původním jazyku by však také mohlo být: protože roznášel zlou pověst o panenství Izraele. Jako by se celá komunita cítila takovýmto jednáním zneuctěna. Jako by chtěla naznačit, že takovéto jednání nepřisluší Hospodinovu vyznavači.

A teď přichází ta velmi znepokojivá část textu a pravdou je, že ani já jsem si s ní nemohl dlouho poradit. Verše 20 a 21 hovoří o tom, co se má dělat s dívkou, u které nebylo panenství prokázáno. Ta zneuctila Izrael ještě víc než muž, jenž se dopouští jednání zlého slova. U takovéto dívky se totiž předpokládalo, že smilnila, a trest za smilství byl smrt. Z dnešního pohledu nesmyslná smrt. Ne však z pohledu Hospodina vyznavače. Hlavně k němu totiž hovoří tyto dva verše. Jsou jakýmsi varováním pro toho, kdo si nechá říkat Hospodinův vyznavač. Je mu nařízeno, aby odstranil zlo ze svého středu. To znamená, že nikdy nesmí dopustit, aby k takovému potrestání vůbec došlo. Smrt je krajní řešení! Komunita je vyzvána Hospodinem k ochraně života. Tak jak si vysvětlit tento přísný trest stanovený samotným Hospodinem?

V souvislosti s naším textem mě napadla jedna novozákonní paralela z Matoušova evangelia 18. kapitoly: „*Kdo by svedl k hříchu jednoho z těchto nepatrných, kteří ve mne věří, pro toho by bylo lépe, aby mu pověsili na krk mlýnský kámen a potopili ho do mořské hlubiny.*“ V našem textu není totiž upozorněno jen na dívku, jež smilní, ale i na toho, kdo jí do smilství přivádí. Hospodinův vyznavač je totiž tím, kdo nese za takovéto jednání zodpovědnost. A to jako ten, jenž se dopouští smilství, ale také jako ten, kdo je přímo za smilstvo odpovědný. Má své syny a dcery chránit, vychovávat tak, aby k takovýmto incidentům nedocházelo. Má jim dát lásku, řádnou výchovu, má je naučit jak zodpovědně zacházet se svým životem.

Dívka má být ukamenována ve dveřích otcova domu, aby otec musel sledovat utrpení své dcery. A projít si tím nejhrošším trestem: přežít vlastní dítě. Musí žít s vědomím, že ve své zodpovědnosti selhal. On je ten, kdo má udělat vše proto, aby ochránil ty, kteří se sami před špatnými vlivy bránit nemohou. Nejedná se však zde jen o jednotlivce,

ale o celou komunitu Hospodinových vyznavačů. I komunita je zodpovědná za své mladé, staré, nemocné a slabé. A je povinna je chránit. Před pomluvami, ale i před svody. Smrt jednotlivce je zde představena jako výstraha, jako hluboká a bolestivá rána na Hospodinově komunitě. Ta je nabádána k tomu, aby se takovýchto zranění uchránila.

A zde nacházíme Hospodina. Hospodina, jenž si vybral egyptské otroky a udělal z nich národ. Nejenže je vyvedl z domu otroctví, z domu dvojího sevření, ale ještě je živil a chránil, vychovával na poušti. Hospodin skrze tento zákon učí své vyznavače, aby se chovali zodpovědně k těm, kdo jsou slabí, stejně jako on se zachoval ke svému slabému lidu. Jeho vyznavač odráží jeho charakter. A tak je mu v tomto zákonu připomenuto, že Hospodin se o něj postaral a i on se má starat o druhé, aby zabránil zlu vítězit.

Amen